

Nh ng ngôi nhà i M th ng “quên” khóa cửa nh ng không th y k c p, k tr m l t vào. Vi t Nam thì khóa đ các lo i khóa v n b b khóa, c t khóa.

Khóa cửa n u xét v m t c h c thì ch là hành đ ng di n ra trong m y phút. Nh ng đ đ i đ n vì c không c n khóa cửa thì có l ng i Vi t Nam cũng ph i m t 100 năm n a m i có th làm đ c.

Nh ng ng i M không khóa cửa nhà bao giờ !

Đ y là câu nói nh th t lên cửa nh ng ng i đã đ n M . Chuy n ng i M không khóa cửa là chuy n x a l m r i. Nh ng tôi v n mu n nói i. B i câu chuy n ng i M không khóa cửa ch a đ ng bao đ i u suy ng m khi tôi ph i ch ng ki n nh ng gì ng c l i i Vi t Nam.

Ngày đ u tiên đ n M , chúng tôi t m trong ngôi nhà cửa m t gia đình M đang đi ngh cu i tu n. M t ng i b n cửa tôi l n đầu đ n M đã không th hi u vì sao m t ngôi nhà đ p nh th , nhi u đ đ c nh th mà không khóa cửa. Tôi đã gi i thích nh ng ng i b n y v n b n khoản mãi đ n g n h t chuy n đi. Trong cái đêm đ u tiên y, khi ng i b n đi ng bèn mang theo c chi c túi sách đ ng h chi u và m t ít ti n lên gi ng vì s đang đêm k tr m mò vào nhà ăn c p. Tôi hi u tâm tr ng y. N i ám nh v nh ng chuy n m t mát khách s n hay trong chính nhà mình đã theo đ i b n tôi không r i.

Trong nh ng ngày cu i cùng i M , m t ng i b n nh con trai tôi mua giúp m t cái ipad2 qua m ng. M t chi u đi ch i v , tôi th y chi c ipad2 đ c đóng gói c n th n đ trên b c c u thang tr c cửa nhà sát ngay v a hè khu ph . Cho dù đã b t đ u hi u m t ph n nào đó n c M nh ng b n tôi v n r t b “s c”. Chi c Ipad2 đ c đóng gói đ m t n i r t đ nhìn th y và ch cách l i đi b m t hai b c chân mà thôi. Đ y là m t khu ph v ng v g n nh nhà nào bi t nhà y. N u ai đó mu n l y cái ipad2 kia thì ch ng khó khăn gì, ch c n b c ba b c và nh t lên. T t c quá đ d dàng và an toàn. Nh ng không ai l y chi c ipad2 đó. Không ai l y b t k nh ng gì mà nh ng ng i v n chuy n hàng hóa đ tr c cửa nhà cửa khách hàng. Ng i già đi qua không l y. Ng i tr đi qua không l y. Nh ng ng i làm công vi c v sinh môi tr ng đi qua cũng không l y. Và có l nh ng ng i vô gia c đi qua cũng không l y.

L i s ng y không ph thu c nhi u vào hoàn c nh s ng nghèo khó hay thi u th n...Đó là l i s ng cửa văn hóa, lu t pháp và lòng t tr ng. Đ ng nhiên không ph i t t c nh ng ng i M

sống như vậy. Nhưng cách sống này là cách sống của đời đa số người Mỹ.

Xin đừng nghĩ là nhà văn giàu có nên chúng tôi mua ăn cắp. Người Mỹ là người tiêu tiền một cách khôn ngoan và có kế hoạch nhất. Tôi cứ, người Mỹ vào siêu thị sống khá lâu trước một một hàng giá 2 đô 99 xu và một một hàng giá 3 đô 10 xu. Khi đi ăn với bạn, họ trả không thêm một xu với số tiền họ phải trả. Mà khi đó, một cái ipad2 giá khoảng 1.200 đô la.

Chúng ta từng đọc trên báo Việt Nam viết về những lần sống những người Mỹ vào đến các siêu thị trong những ngày giảm giá và tại nơi chốt người đã xảy ra khi những khách hàng chen nhau vào siêu thị để mua hàng giảm giá. Một đô la có giá trị rất nhỏ với mức lương tháng trung bình của người Mỹ là hàng ngàn đô la. Nhưng tôi đã quan sát trong nhiều năm khi người Mỹ cách tiêu một đô la của người Mỹ. Nhiều lúc, tôi có cảm giác họ đang tiêu những đồng đô la như tiêu những đồng tiền cuội cùng cửa đời họ. Nói vậy để thấy họ quý từng đồng đô la như thế nào.

Ông cha ta có câu “đói cho sạch, rách cho thơm”. Nhưng tôi nghĩ đó là lối sống của người Việt Nam ngày nay. Nhưng câu nói của ông cha chúng ta đang bị vi phạm và làm lu mờ. Trong chuyến đi này, khi quá cảnh sân bay Narita, Tokyo, tôi đã phải mở cái thùng giầy của mình cho an ninh của khu Nhốt khi họ soi thấy có một số bột lạ ga trong đó. Sau khi kiểm tra xong, họ đã tay dán băng dính chữ thùng giầy của tôi một cách cẩn thận như chính họ đang dán chữ thùng của họ vậy.

Thế nhưng, khi vào đến Hà Nội, chiếc thùng giầy của tôi đã bị rách và một số thứ trong thùng giầy đã bị mất. Cái vali có khóa ngòm cũng bị đập vỡ. Chiếc khóa khóa như vậy không thể bị vỡ một cách vô tình như thế. Tôi không có chứng cứ để nói rằng những ai đó ở sân bay Nội Bài đã rách thùng, đập khóa vali và ăn cắp đồ của tôi. Nhưng tôi tin thùng hàng của tôi đã bị rách và khóa vali của tôi bị đập phá đó. Tôi không bao giờ tin những nhân viên làm việc ở sân bay Narita, Tokyo đã làm cái việc xấu xa đó.

Bởi ngay ở sân bay Narita, tôi đã chứng kiến nhân cách của người Nhật ngay trong chính thời gian mà người Nhật vượt qua đời thối nát mà sống thối. Tôi đã viết câu chuyện về nhân cách Nhật thông qua một người bạn câu chuyện trước. Nhưng thôi một tính ra không phải là một món tiền lớn. Nhưng hành động ăn cắp đã làm tôi nổi giận nhiều ngày. Mà không chỉ là tôi, không ít hàng khách Việt Nam và báo chí đã lên tiếng về những điếu xấu xa thối nát mà họ là nhân.

Đời sống của con người Việt Nam đã khác trước rất nhiều so với 10 năm trước và quá nhiều so với những năm tháng nghèo đói trước kia. Nhưng những hành động tham nhũng, tham ô, ăn cắp, lừa dối... của người Việt Nam hình như mỗi ngày một gia tăng. Mỗi ngày trước, chúng tôi đi du lịch ở Nha Trang. Người hàng viên mới khi lên xe là họ nói chúng tôi hãy cẩn thận giá cao đến nỗi không mua nổi một túi, nếu không mua phải hàng giả. Anh cảnh báo chúng tôi rằng ngay cả một hàng yếm sáo dệt như vàng cũng dễ dàng bị làm giả.

Đời sống kinh tế của đất nước được cải thiện rất nhiều và với một tốc độ khá nhanh. Nhưng lòng tham trơ trẽn và lối sống văn hóa thì những người có quan tâm đến những thay đổi bị đánh mất đi nhanh hơn và lan truyền rằng họ sẽ phát triển kinh tế nhiều hơn. Nếu cả đây thì chỉ mới năm nay, những người yếu bóng vía ra đời sống sạch thây nhan nhản những kẻ ăn cắp và bán lừa đảo.

Tôi sao nhúng năm tháng chiền tranh đểy thiêu thốn và hy sinh con người Việt Nam lài sống với lòng tin tưởng cao nhứt vìy mà bấy giờ giàu có hơn thì lòng tin tưởng lại bị hoen ố quá nhiều ? Tôi biết rằng câu hỏi của tôi quá ngây thơ nhưng tôi cần phải hỏi. Mà đúng hơn đó không phải là một câu hỏi mà là một tiếng kêu đau đớn và lo sợ. Và những điều làm cho chúng ta đau đớn và lo sợ sinh ra từ nền giáo dục của chúng ta. Nền giáo dục này đây xin đừng hiểu nhầm là nhà trường mà là cách quản lý và điều hành xã hội. Không có sự thật nào ngoài sự thật này.

Lần đầu tiên đến Mĩ cách đây 19 năm, tôi thấy ngạc nhiên vì những ngôi nhà ở Mĩ không đóng khóa cửa. Trong mỗi ngôi nhà của họ có biệt bao thủ quỹ tiền. Nhưng không thấy ai đi vào nhà người khác để lấy cắp. Có nhiều lý do. Nhưng lý do cơ bản nhất là ý thức làm người của họ cùng với sự trợ giúp cho ý thức sống và là luật pháp và cách quản lý xã hội. Còn ở đất nước chúng ta, nhiều ngôi nhà khóa ba tầng bực vậy lại phá tan tành.

Khóa cửa nếu xét về mặt kỹ thuật thì chỉ là hành động đi ra trong mấy phút. Nhưng để đi đến việc không cần khóa cửa thì có lẽ người Việt Nam có ý thức và việc đó cũng phải mất 100 năm nữa mới có thể làm được. Khi tôi nói vậy, nhiều người thấy mặt mũi rất đỏ vì nghĩ đến chuyện được dài đến 100 năm. Nhưng cho dù có phải đi đến 1000 năm thì chúng ta cũng phải đi chứ không còn cách nào khác.